Asbóth-Hermányi Lőrinc Bence
közjegyző, Budapest
ORCID: -

A BIZALMI VAGYONKEZELÉS HELYE A HAGYATÉKBAN – AZ ELKÓBOROLT KECSKE JOGI SORSA

Avagy amikor a vagyonrendelő és a kedvezményezett azonos személy, a vagyonkezelő pedig az örökhagyó kizárólagos tulajdonában álló társaság

Absztrakt

A tanulmány a bizalmi vagyonkezelés megszűnésének hagyatéki jogi következményeit vizsgálja egy konkrét ügy tapasztalatai alapján. Amellett érvel, hogy a kezelt vagyon a bizalmi vagyonkezelés megszűnésével nem válik automatikusan a hagyaték részévé, még akkor sem, ha a vagyonrendelő és a kedvezményezett személye egybeesik. Bemutatja a hagyaték, a kezelt vagyon és a vagyonkezelőt terhelő kiadási kötelezettség dogmatikai elkülönítésének jelentőségét, valamint a cégjogi és nyilvántartási körülmények korlátait.

Tárgyszavak: bizalmi vagyonkezelés, hagyatéki eljárás, kezelt vagyon, öröklési jog, vagyonkiadás

THE PLACE OF FIDUCIARY ASSET MANAGEMENT IN PROBATE PROCEEDINGS – THE LEGAL FATE OF THE STRAY GOAT

Abstract

This study examines the inheritance law consequences of the termination of a fiduciary asset management arrangement based on the experience of a specific probate case. It argues that the managed assets do not automatically become part of the estate upon termination, even where the settlor and beneficiary are the same person. The paper highlights the doctrinal distinction between the estate, the managed assets, and the asset manager's obligation to account for and transfer the assets, as well as the limits of corporate and registry-related considerations.

Keywords: trust-type asset management / fiduciary asset management (Hungarian "trust" arrangement), probate procedure, managed assets, succession law, release of assets

DOI: 10.66103/KK.2026.3.2

Bevezetés

A jelen cikk egy konkrét hagyatéki ügy kapcsán felmerült problémából indul ki. A cél nem az ügy szereplőinek azonosítása vagy az iratanyag részletes ismertetése, hanem annak bemutatása, hogy a bizalmi vagyonkezelés miként okozhat jelentős dogmatikai, hagyatéki eljárásjogi és cégjogi nehézséget.

Az ügy sajátossága az volt, hogy az örökhagyó egyben vagyonrendelő és kedvezményezett volt, a vagyonkezelő pedig egy, az örökhagyó kizárólagos tulajdonában álló gazdasági társaság. A kezelt vagyon további gazdasági társaságok üzletrészeiből állt.

Az anonimitás érdekében a cikk az érintett társaságokat a következőképpen jelöli:

– 1. számú társaság: a vagyonkezelő társaság, amelynek 100%-os üzletrésze az örökhagyó tulajdonában állt;
– 2. számú társaság, 3. számú társaság, 4. számú társaság: azok a társaságok, amelyek üzletrészei a bizalmi vagyonkezelésbe adott kezelt vagyon részét képezték.

A szerző álláspontja szerint a helyes dogmatika az, hogy a bizalmi vagyonkezelés megszűnése nem eredményezi a kezelt vagyon automatikus hagyatéki vagyonná válását. Az ezzel ellentétes álláspont – amely a megszűnést automatikus „visszaszállásként" vagy hagyatéki átszállásként kezeli – helytelen dogmatikát alkalmaz, mert összemossa a hagyatékba tartozás kérdését, a kezelt vagyon kiadását, valamint a cégnyilvántartási állapotot.

1. A bizalmi vagyonkezelés jogi természete

A bizalmi vagyonkezelés lényege, hogy a vagyonrendelő meghatározott vagyonelemek tulajdonát a vagyonkezelőre ruházza át, a vagyonkezelő pedig ezeket a vagyonelemeket a kedvezményezett javára kezeli.
Jogszabályi hivatkozás:

– a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:310. §

A konstrukció kettős természetű. Egyrészt valódi tulajdonátruházás történik: a vagyonkezelő dologi jogi értelemben tulajdonossá válik. Másrészt ez a tulajdon nem szabad célú tulajdon, hanem kötött rendeltetésű, mert a vagyonkezelőt a szerződés, a kedvezményezetti érdek, valamint a Ptk. szerinti elszámolási és kiadási kötelezettségek korlátozzák.

A bizalmi vagyonkezelés ezért nem egyszerű megbízás, nem képviselet, és nem is puszta adminisztratív kezelés. A vagyonrendelő a vagyonrendeléssel kilépteti az adott vagyonelemeket saját közvetlen tulajdoni köréből.

Öröklési jogi szempontból ez döntő jelentőségű. Ha a vagyonrendelő meghal, a hagyatékba főszabály szerint az tartozik, ami az örökhagyó halálakor az ő vagyonában volt.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 7:1. §

A bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon viszont a vagyonrendeléssel már a vagyonkezelő tulajdonába került. Ezért főszabály szerint nem része az örökhagyó hagyatékának.

Ezt támasztja alá a kötelesrész szabályozása is. A Ptk. külön rendelkezik arról, hogy a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon meghatározott esetekben figyelembe vehető a kötelesrész alapjánál. Erre a szabályra éppen azért van szükség, mert a kezelt vagyon nem hagyatéki vagyon, de öröklési jogi relevanciája ettől még fennmaradhat.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 7:80. §

2. A konkrét hagyatéki probléma szerkezete

A vizsgált hagyatéki ügyben az örökhagyó hagyatékába tartozott az 1. számú társaság 100%-os üzletrésze. Ez a társaság volt a bizalmi vagyonkezelő.

A bizalmi vagyonkezelésbe adott kezelt vagyon ugyanakkor nem az 1. számú társaság üzletrésze volt, hanem a 2. számú társaság, a 3. számú társaság és a 4. számú társaság üzletrészei.

Ezért két jogi szintet kellett egymástól elválasztani:

1. az örökhagyó saját vagyonát, vagyis az 1. számú társaság üzletrészét;
2. a kezelt vagyont, vagyis a 2–4. számú társaságok üzletrészeit.

Az első szint hagyatéki vagyon lehetett, mert az 1. számú társaság üzletrésze az örökhagyó saját tulajdonában állt.

A második szint azonban ettől eltérő. A 2–4. számú társaságok üzletrészei a bizalmi vagyonkezelés alapján az 1. számú társaság mint vagyonkezelő tulajdonában álltak. Ezek ezért nem az örökhagyó halálkori saját vagyonát képezték.

A vita lényege az volt, hogy az örökhagyó halálával megszűnt bizalmi vagyonkezelés folytán a 2–4. számú társaságok üzletrészei automatikusan hagyatéki vagyonná váltak-e.

Álláspontom szerint nem.

3. A kezelt vagyon hagyatéki vagyonná válik-e?

A helyes kiindulópont a hagyaték fogalma.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 7:1. §

A hagyaték az örökhagyó vagyonából áll. Ebből az következik, hogy a hagyatékba tartozás elsődleges vizsgálati pontja az örökhagyó halálkori vagyoni állapota.

Ha valamely vagyontárgy az örökhagyó halálakor nem az örökhagyó, hanem más személy tulajdonában állt, akkor az főszabály szerint nem hagyatéki vagyon.

A bizalmi vagyonkezelés esetében a vagyonrendelő a vagyonrendeléssel átruházza a vagyont a vagyonkezelőre.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 6:310. §

Ezért a 2–4. számú társaságok üzletrészei az örökhagyó halálakor nem az örökhagyó tulajdonában álltak, hanem az 1. számú társaság mint vagyonkezelő tulajdonában.

Ebből következően a kezelt vagyon nem közvetlen hagyatéki vagyon.

Az ezzel ellentétes álláspont helytelen dogmatikát alkalmaz, mert abból indul ki, hogy a bizalmi vagyonkezelés megszűnése automatikusan visszafordítja a korábbi tulajdonátruházást. A Ptk. azonban nem ezt mondja.

4. A bizalmi vagyonkezelés megszűnése és a vagyon kiadása nem azonos

A vizsgált ügyben az örökhagyó egyben vagyonrendelő és egyetlen kedvezményezett volt. Ilyen esetben a bizalmi vagyonkezelés az örökhagyó halálával megszűnik.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 6:326. § (1) *d)* pont

A megszűnés ténye azonban nem azonos a kezelt vagyon automatikus tulajdoni átszállásával.

A Ptk. a megszűnés utáni jogkövetkezményeket külön szabályozza.

Jogszabályi hivatkozások:

– Ptk. 6:327. §
– Ptk. 6:328. § (1)

A Ptk. 6:327. § alapján a vagyonkezelőt a megszűnés után is elszámolási és tájékoztatási kötelezettség terheli. A Ptk. 6:328. § (1) alapján pedig a vagyonkezelő köteles a kezelt vagyont kiadni.

Ez a szabályozás nem automatikus „visszaszállást" mond ki, hanem kiadási kötelezettséget. A különbség alapvető.

A helyes dogmatikai sorrend a következő:

1. a bizalmi vagyonkezelés megszűnik;
2. a vagyonkezelő elszámolási kötelezettsége beáll;
3. a vagyonkezelő köteles a kezelt vagyont kiadni;
4. a kiadás eredményeként rendeződik a vagyon további jogi sorsa.

A megszűnés tehát nem dologi jogi automatizmus. Nem arról van szó, hogy a kezelt vagyon a törvény erejénél fogva azonnal visszakerülne az örökhagyó vagyonába vagy a hagyatékba.

5. A „hagyaték mint jogosult" dogmatikai hibája

Az ellenérdekelt álláspont egyik alapvető hibája az, hogy a hagyatékot a kezelt vagyon kiadásának címzettjeként kezeli.

Ez dogmatikailag pontatlan.

A hagyaték nem önálló jogalany, hanem vagyontömeg. Nem rendelkezik általános jogképességgel, ezért nem lehet a polgári jogi vagyonszerzés önálló alanya ugyanabban az értelemben, mint egy természetes személy vagy jogi személy.

A hagyatéki eljárásban gyakran használjuk azt a fordulatot, hogy valamely vagyontárgy „a hagyatékot illeti", de ez nem jelent önálló jogalanyiságot. A hagyaték nem válik tulajdonossá úgy, ahogyan egy személy vagy társaság tulajdonossá válhat.

Ezért a Ptk. 6:328. § (1) szerinti kiadási kötelezettséget nem lehet leegyszerűsíteni arra, hogy a kezelt vagyon „a hagyatéknak jár vissza".

Pontosabb megfogalmazás szerint a kiadási igény az örökhagyó jogutódaihoz kapcsolódik. A vagyonkezelő tehát nem a hagyatéknak mint jogalanynak teljesít, hanem azok felé a személyek felé, akik az örökhagyó jogutódlása alapján a kiadás címzettjei lehetnek.

Ez azonban továbbra sem jelenti azt, hogy maga a kezelt vagyon automatikusan hagyatéki vagyonná válna.

6. Az örökösök észrevételének dogmatikai jelentősége

Az ügyben előterjesztett örökösi észrevétel helyesen mutatott rá arra, hogy a bizalmi vagyonkezelés megszűnése nem szünteti meg egyidejűleg a vagyonkezelő tulajdonosi pozícióját.

Ez a megállapítás különösen fontos.

Ha ugyanis a megszűnés automatikusan megszüntetné a vagyonkezelő tulajdonjogát, de a kezelt vagyon tényleges kiadása még nem történt meg, akkor a megszűnés és a kiadás közötti időszakban nem lenne világos, hogy ki a vagyon tulajdonosa.

Ez különösen problematikus társasági részesedések esetében. Egy üzletrészhez tagsági jogok, szavazati jog, iratbetekintési jog, osztalékjog és más társasági jogi pozíciók kapcsolódhatnak. Ezek nem maradhatnak dogmatikailag „lebegő" állapotban.

Ezért helyesebb az a megközelítés, hogy:

– a bizalmi vagyonkezelés megszűnik;
– a vagyonkezelő tulajdonosi pozíciója azonban a kiadásig fennmarad;
– ezt a tulajdonosi pozíciót már nem a vagyonkezelési cél folytatása, hanem az elszámolási és kiadási kötelezettség határozza meg.

Ez a megoldás illeszkedik legjobban a Ptk. rendszeréhez.

7. Az 1. számú társaság 100%-os örökhagyói tulajdona

A konkrét ügy különlegessége az volt, hogy a vagyonkezelő, vagyis az 1. számú társaság teljes egészében az örökhagyó tulajdonában állt.

Ez kétségtelenül bonyolítja a helyzetet, mert első ránézésre azt a benyomást keltheti, hogy ha az örökhagyóé volt az 1. számú társaság, akkor a társaság által kezelt vagyon is „közvetve" az örökhagyóé volt.

Ez azonban csak gazdasági értelemben lehet igaz, jogi-dogmatikai értelemben nem.Két szintet kell elválasztani:

1. az örökhagyó tulajdonában álló üzletrészt az 1. számú társaságban;
2. az 1. számú társaság által vagyonkezelőként tulajdonolt kezelt vagyont.

Az első hagyatéki tétel lehet.

A második nem válik pusztán emiatt hagyatéki tétellé.

Az 1. számú társaság üzletrészének öröklése az örökösöket a vagyonkezelő társaság tulajdonosi pozíciójába juttathatja, de nem jelenti azt, hogy a 2–4. számú társaságok üzletrészei közvetlenül az örökösökre vagy a hagyatékra szállnának.

Az ezzel ellentétes álláspont ismét összemossa a társasági részesedés öröklését a kezelt vagyon kiadásával.

8. A cégbíróság által elvégzett cselekmények

A cégbírósági eljárások különösen jól mutatják a probléma gyakorlati súlyát.

A bizalmi vagyonkezelés megszűnését követően a cégbíróság a kezelt üzletrészek tekintetében több egymást követő változást vezetett át.

A rendelkezésre álló adatok szerint:

1. először az „örökhagyó ismeretlen örököse” került bejegyzésre;
2. ezt követően maga az örökhagyó került feltüntetésre;
3. majd harmadik lépésként ismét az „örökhagyó ismeretlen örököse” szerepelt a nyilvántartásban.

Ezek a cégbírósági cselekmények azt mutatják, hogy a nyilvántartási rendszer nehezen tudta kezelni a bizalmi vagyonkezelés megszűnésével előálló átmeneti helyzetet.

A bejegyzésekből úgy tűnik, hogy a cégbíróság a megszűnt bizalmi vagyonkezeléshez kapcsolódó tulajdonosi pozíciót valamilyen módon az örökhagyóhoz, illetve az örökhagyó örökösi köréhez próbálta kapcsolni.

Ezek a bejegyzések azonban nem döntik el az anyagi jogi kérdést.

A cégjegyzék fontos nyilvántartás, de a bejegyzés önmagában nem teremti meg a tulajdonszerzés anyagi jogi jogcímét. Különösen nem írhatja felül a Ptk. bizalmi vagyonkezelésre vonatkozó szabályait.

Ezért a cégbíróság egymást követő bejegyzései – előbb az örökhagyó ismeretlen örököse, majd az örökhagyó, majd ismét az örökhagyó ismeretlen örököse – nem azt bizonyítják, hogy a kezelt vagyon hagyatéki vagyonná vált, hanem azt, hogy a nyilvántartási rendszer bizonytalanul reagált egy dogmatikailag összetett magánjogi helyzetre.

A cégbírósági cselekmények tehát a probléma tünetei, nem pedig annak megoldásai.

9. Az MNB-nyilvántartásból való törlés jelentősége

Az ügyben hivatkozás történt arra is, hogy a vagyonkezelő az MNB nyilvántartásából törlésre került, ezért a kezelt vagyon az örökhagyó hagyatéka.

Ez a körülmény a bizalmi vagyonkezelési tevékenység folytathatósága szempontjából releváns lehet, de önmagában nem dönti el a kezelt vagyon tulajdoni sorsát.

Az MNB-nyilvántartásból való törlés nem azonos azzal, hogy a kezelt vagyon automatikusan az örökhagyó hagyatékába kerül.

A vagyonkezelői státusz nyilvántartási megszűnése és a kezelt vagyon anyagi jogi kiadása két külön kérdés.

Ezért az az érvelés, amely az MNB-nyilvántartásból való törlésből a kezelt vagyon hagyatéki jellegére következtet, helytelen dogmatikát alkalmaz.

10. A nyilvántartási állapot és az anyagi jogi helyzet elválasztása

Az ügy egyik legfontosabb tanulsága, hogy a nyilvántartási állapotot nem szabad azonosítani az anyagi jogi helyzettel.

A cégjegyzékben megjelenő állapot:

– fontos;
– a forgalom biztonsága szempontjából jelentős;
– a társaság működése szempontjából gyakorlati hatással bírhat.

De önmagában nem változtatja meg azt a polgári jogi tényt, hogy a kezelt vagyon a vagyonrendeléssel a vagyonkezelő tulajdonába került.

A hagyatéki eljárásban ezért nem a későbbi nyilvántartási bizonytalanságból kell kiindulni, hanem abból, hogy az örökhagyó halálakor ki volt az érintett üzletrészek tulajdonosa.

Ha a tulajdonos az 1. számú társaság mint vagyonkezelő volt, akkor a 2–4. számú társaságok üzletrészei nem közvetlen hagyatéki vagyontárgyak.

11. A házastársi közös vagyon kérdése

A vizsgált ügyben házastársi vagyonjogi igény is felmerült. Ez azért jelentős, mert a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon eredetileg akár házastársi közös vagyonból is származhatott.

A Ptk. alapján a házassági életközösség alatt szerzett vagyon főszabály szerint közös vagyon.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 4:40. §

A hagyatéki eljárásról szóló törvény is számol azzal, hogy a túlélő házastárs vagyonközösségi jogcímen igényt tarthat valamely vagyontárgyra.

Jogszabályi hivatkozás:

– Hetv. 81. § (4) bekezdés *b)* pont

Ez azonban önmagában nem jelenti azt, hogy a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon automatikusan hagyatéki vagyonná válna. A házastársi igény más dogmatikai síkon jelentkezik. Ha a kezelt vagyon eredetileg közös vagyonból származott, akkor a bizalmi vagyonkezelés megszűnését követő elszámolás és vagyonkiadás során felmerülhet a túlélő házastárs igénye.

Ez azonban továbbra sem a hagyatékba tartozás kérdése, hanem a kiadandó vagyon jogi minőségének és a jogutódok közötti belső elszámolásnak a problémája. A kérdés adott esetben külön perben vagy más igényérvényesítési eljárásban rendezhető.

11.1. Kiterjedhet-e a házastársi igény a bizalmi vagyonkezelésből kiadandó vagyonra?

Az ellenérdekelt örökösök egyik legérdekesebb érve az volt, hogy a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon közös vagyoni jellege a vagyonrendeléssel nem feltétlenül enyészik el véglegesen, hanem a bizalmi vagyonkezelés megszűnését követő vagyonkiadás során ismét relevánssá válhat.

E mögött az a dogmatikai megközelítés áll, hogy a bizalmi vagyonkezelés — bár valódi tulajdonátruházást eredményez — funkcionálisan mégsem teljesen végleges vagyonelidegenítés, hanem célhoz kötött, kötött rendeltetésű vagyonátruházás. A kezelt vagyon ugyanis nem „szabad" tulajdonként kerül a vagyonkezelőhöz, hanem meghatározott kedvezményezetti és elszámolási struktúrában marad.

Ebben az értelemben dogmatikailag nem eleve kizárt az az álláspont, hogy a vagyon eredeti közös vagyoni karaktere bizonyos összefüggésekben a bizalmi vagyonkezelés megszűnését követően ismét jelentőséggel bírhat.

Ha tehát a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon eredetileg házastársi közös vagyonból származott, és a bizalmi vagyonkezelés megszűnését követően a kezelt vagyon kiadása az örökhagyó jogutódai részére történik, akkor valóban felmerülhet, hogy a túlélő házastárs vagyonjogi igénye a kiadandó vagyonra is kiterjed.

Dogmatikailag döntő jelentőségű azonban, hogy egymástól elválasztandó:

1. a hagyaték körének meghatározása;

2. a megszűnt bizalmi vagyonkezelésből eredő kiadási és elszámolási igények rendezése.

A túlélő házastárs esetleges közös vagyoni igénye ezért adott esetben megalapozott lehet anélkül is, hogy a kezelt vagyon emiatt közvetlen hagyatéki vagyonná válna.

Az ellenkező megközelítés ismét összemossa:

– a hagyatéki vagyon fogalmát;
– a bizalmi vagyonkezelés megszűnéséből eredő kiadási kötelezettséget;
– valamint a jogutódok közötti elszámolási jogviszonyokat.

Ez a megközelítés egyúttal jobban illeszkedik a Ptk. rendszeréhez is, mert egyszerre képes megőrizni:

– a bizalmi vagyonkezelés tulajdonátruházó jellegét;
– a házastársi közös vagyon védelmét;
– valamint a hagyaték fogalmának dogmatikai következetességét.

12. A közjegyző hatásköre és annak határai

A hagyatéki eljárás funkciója nem az, hogy minden, az örökhagyó körül keletkezett polgári jogi vitát véglegesen eldöntsön.

A közjegyző feladata elsősorban:

– a hagyaték körének megállapítása;
– az örökösök és más érdekeltek azonosítása;
– a hagyaték átadása;
– a Hetv. által kifejezetten rendezni engedett kérdések kezelése.

A bizalmi vagyonkezelés megszűnéséből eredő elszámolási és kiadási kérdések azonban részben elkülönülnek a hagyatéki eljárástól.

Ezért dogmatikailag helyes az a megközelítés, amely elválasztja:

1. a hagyatékba tartozás kérdését;
2. a bizalmi vagyonkezelés megszűnéséből fakadó kiadási igényt;
3. a cégnyilvántartási átvezetés technikai és eljárási kérdéseit.

A közjegyzőnek nem kell a kezelt vagyont hagyatéki vagyonná minősítenie pusztán azért, mert a bizalmi vagyonkezelés megszűnt, vagy mert a cégnyilvántartásban bizonytalan állapot alakult ki.

13. Állásfoglalás a helyes dogmatika mellett

Álláspontom szerint a helyes dogmatikai megoldás a következő:

1. A bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon a vagyonrendeléssel a vagyonkezelő tulajdonába kerül.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 6:310. §

2. Az örökhagyó halálakor a hagyatékba az tartozik, ami az örökhagyó vagyonában volt.

Jogszabályi hivatkozás

– Ptk. 7:1. §

3. Ha a kezelt vagyon az örökhagyó halálakor a vagyonkezelő tulajdonában állt, akkor az nem közvetlen hagyatéki vagyon.

4. Ha a vagyonrendelő és az egyetlen kedvezményezett azonos személy volt, akkor a bizalmi vagyonkezelés az örökhagyó halálával megszűnik.

Jogszabályi hivatkozás:

– Ptk. 6:326. § (1) *d)* pont

4. A megszűnés azonban nem automatikus tulajdoni visszaszállást, hanem elszámolási és kiadási kötelezettséget eredményez.

Jogszabályi hivatkozások:

– Ptk. 6:327. §
– Ptk. 6:328. § (1)

5. A kiadási igény nem azonos a hagyatéki átszállással.

6. A cégbírósági bejegyzések és az MNB-nyilvántartásból való törlés nem írják felül az anyagi jogi helyzetet.

Ezzel szemben az ellenkező álláspont helytelen dogmatikát alkalmaz, mert a bizalmi vagyonkezelés megszűnését automatikus hagyatéki joghatásként értelmezi, holott a Ptk. a megszűnéshez nem ilyen jogkövetkezményt, hanem elszámolási és kiadási kötelezettséget kapcsol.

14. Következtetés és de lege ferenda

A vizsgált hagyatéki ügy világosan rávilágít arra, hogy a bizalmi vagyonkezelés és az öröklési jog találkozása különösen összetett helyzetet teremthet.

Különösen akkor, ha:

– a vagyonrendelő és a kedvezményezett azonos személy;
– a vagyonkezelő az örökhagyó kizárólagos tulajdonában álló társaság;

– a kezelt vagyon további társasági üzletrészekből áll;
– a bizalmi vagyonkezelés az örökhagyó halálával megszűnik;
– a cégnyilvántartás pedig bizonytalanul reagál a megszűnésre.

A legfontosabb tanulság az, hogy a bizalmi vagyonkezelés megszűnése nem azonos a kezelt vagyon hagyatékká válásával.

A helyes dogmatikai megoldás nem az, hogy a kezelt vagyont a hagyatékba „visszaerőltetjük", hanem az, hogy elismerjük: a hagyaték és a megszűnt bizalmi vagyonkezelésből eredő kiadási igény két külön jogi szint:

– a hagyatékba az tartozik, ami az örökhagyó halálakor az örökhagyó vagyonában volt;
– a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyon pedig a vagyonkezelőnél lévő, kötött rendeltetésű kezelt vagyon, amelynek sorsa a Ptk. szerinti elszámolási és kiadási mechanizmus útján rendeződik.

Ez az értelmezés őrzi meg leginkább a bizalmi vagyonkezelés dogmatikai tisztaságát, a hagyaték fogalmának következetességét és a jogbiztonságot.

A gordiuszi csomó átvágását jelenthetné, ha a hagyatéki eljárásban nem magát a kezelt vagyont, hanem a vagyonrendelő halálával megszűnt bizalmi vagyonkezelési jogviszonyból eredő, a vagyonkezelővel szemben fennálló elszámolási és vagyonkiadási kötelmi igényt tekintenénk a hagyaték tárgyának. E megközelítés alapján a hagyatéki leltárba e követelést kellene felvenni, és a hagyatékátadó végzésben ezt az igényt kellene az örökösök részére öröklési arányuknak megfelelően átadni, akik azt követően a vagyonkezelővel szemben érvényesíthetnék a kezelt vagyon kiadására vonatkozó jogosultságukat.

Mindenesetre a vizsgált ügy egyúttal arra is rámutat, hogy a hatályos szabályozás nem ad egyértelmű eljárásjogi keretet a megszűnt bizalmi vagyonkezelésből eredő kiadási kötelezettség rendezésére.

Megfontolandó lenne egy önálló, törvényben szabályozott eljárás megteremtése a megszűnt bizalmi vagyonkezelésből kiadandó vagyon jogi sorsának rendezésére. Ennek keretében tisztázható lenne a kiadás jogosultja, az esetleges versengő igények, valamint a nyilvántartásokban átvezetendő változások jogalapja és módja.

Álláspontom szerint célszerű lenne e feladatot – a hagyatéki ügyekben szerzett tapasztalatokra és a nemperes eljárásokban kialakult gyakorlatra tekintettel – közjegyzői hatáskörbe utalni. Egy ilyen eljárás gyors, szakszerű és jogbiztonságot erősítő megoldást nyújthatna, miközben elkerülhetővé tenné, hogy a hagyatéki eljárás keretei között kelljen olyan összetett polgári jogi és cégjogi kérdéseket eldönteni, amelyek túlmutatnak annak rendeltetésén. Emellett csökkenthetné a nyilvántartási bizonytalanságokat és hozzájárulhatna a megszűnt bizalmi vagyonkezelésekből eredő jogviták egységes kezeléséhez.